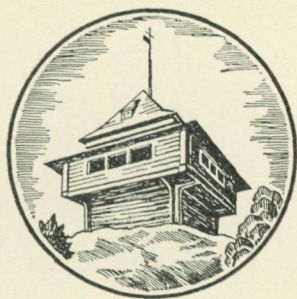

**NORDISKA MUSEETS OCH
SKANSENS ÅRSBOK 1938**

FATABUREN

NORDISKA MUSEETS

OCH SKANSENS ÅRSBOK

1938

Redaktion:

ANDREAS LINDBLOM · GÖSTA BERG · SIGFRID SVENSSON

Omslagets första sida med motiv från Dalagården på Skansen efter fotografi av Olof Ekberg; sista sidan med interiörbilder från Glashyttan på Skansen efter fotografier av Ateljé Wahlberg.

Tryckt hos

Tryckeriaktiebolaget Thule, Stockholm 1938

NORDISKA MUSEETS UTSTÄLLNINGAR I PARIS OCH BRYSSEL

av Andreas Lindblom

På världsutställningen i Paris 1878 — Frankrikes första universella självhävdelse efter fransk-tyska kriget — fick Hazelius tillfälle att exponera ett urval av de skatter, som den Skandinavisk-etnografiska samlingen hopbragt under sin sexåriga tillvaro. Det är icke överord, om man säger att den svenska expositionen i det just då nybyggda Trocadéropalatset med ett slag gjorde Nordiska museet och svensk folklivsforskning ryktbara i Europa. Många voro också de impulser av bestående art som utställningen skänkte.

Minnesgodhet beträffande 1878 års utställning liksom hänsyn till den rangplats, som svensk etnologisk forskning och kulturminnesvård intaga, voro väl de faktorer som i första hand föranledde det franska etnografiska museet — "Musée de l'Homme" som det numera heter — att rikta en officiell inbjudan till oss att sommaren 1937 ställa ut i det franska museets lokaler i det nybyggda Trocadéropalatset — det raserade gamlas långt skönare efterföljare. Meningen var att Musée de l'Homme i nyinstallerat skick skulle invigas under utställningssommaren. Därav blev emellertid intet. Den svenska expositionen "Folklore de Suède" kom härigenom att bli isolerad i jättepalatset, vilket var ogynnsamt ur publiksynpunkt. De verkliga intresserade, till ett antal av omkring 12.000, funno dock sin väg till den svenska utställningen som också blev en obestriddig succès d'estime.

För att icke genom brokig mångfald förrycka intrycket sökte

vi koncentrera materialet så, att det inom ramen för de 450 kvm som stodo till buds företrädesvis skulle åskådliggöra tre etnologiskt särskilt betydande svenska landsdelar: Skåne-Halland, Dalarna och Norrbotten-Lappland. Först en introduktion som medelst en jättekarta och fotografier sökte ge ett allmänt intryck av hela det svenska landet, folkkonstens miljö. Så följde Skåne, representerat av dess otroligt rika textilkonst och möbler samt Halland med sina åldrigt monumentala målade bårder. För Dalarna gällde det framför allt att imponera genom dalmålar-nas fabuleringskonst å tapeter, kistor och skåp. Lapplands roll var given, publikfavorit nu likaväl som 1878. Denna gång sökte vi emellertid att med lappföremålen direkt sidoordna den norr-bottniska svenska bondekulturen — representerad ej minst av präktigt utstyrda möbler och redskap — i syfte att låta åskå-darna förstå den viktiga etnologiska motsättning som råder mellan nomader och bofasta i det nordligaste Sverige. Det hela avslutades med en serie diapositiv belysande allmogens bygg-nadsskick och bostadskultur i hela landet.

Som nyhet för denna utställning kan antecknas försöket att genom tavlor av moderna konstnärer ge intryck av landskap och människor i de landsändar, vilkas folkkonst exponerades. Helmer Osslund fick härvid svara för Lapplands natur, liksom Johan Tirén och lappmannen Nils Nilsson Skum för lapparnas liv; Anders Zorn gav ett suggestivt, av publiken livligt skattat intryck av dalafolket självt, liksom Mas-Olle av dalanaturen, medan den trohjärtade Frans Lindberg i sina dråpliga akva-reller berättade om livet i Skåne på 1860-talet. Det lider intet tvivel om att dessa bildverk i hög grad förlänade liv åt utställ-ningsens material.

Invigningen ägde rum den 11 augusti i närvaro av prins Carl Johan, tvenne medlemmar av den franska regeringen samt en stor mängd andra inbjudna. Utställningen pågick 11 veckor.

Det var de kungliga museerna i Bryssel som därefter inbjödo Nordiska museet att förflytta folkkonstutställningen till den belgiska huvudstaden. Omkring 360 kvm stodo där till förfo-

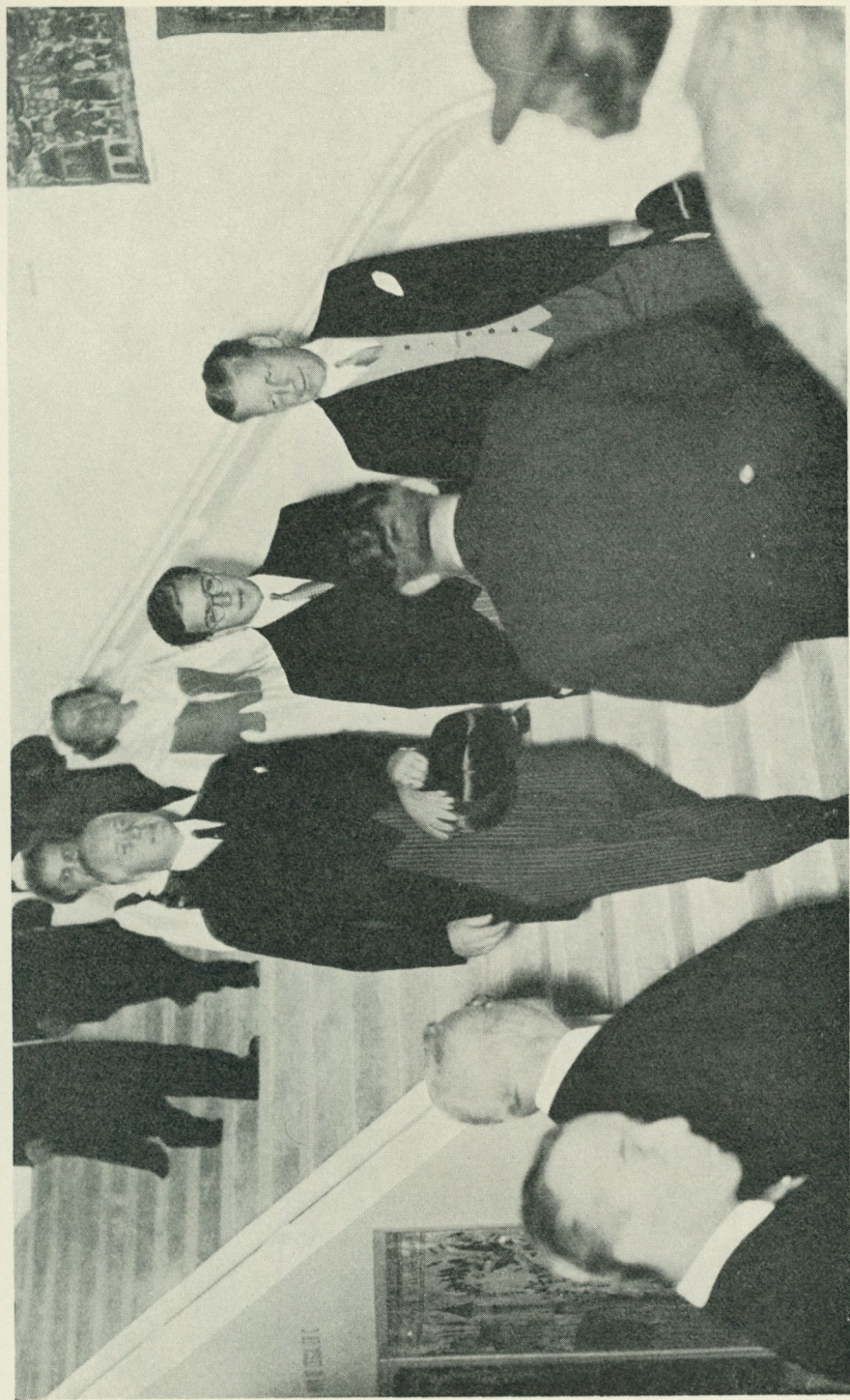

Bild 1. Prins Carl Johan anländer till Parisutställningen och emottages av franska regeringens representant, M. Max Hymans. Vid prinsens vänstra sida Sveriges dåvarande chargé d'affaires legationsrådet Allard. T. v. i förgrunden Sveriges generalkommissarie kommandörkapten Peyron och världsutställningens generalkommissarie M. Labbé.

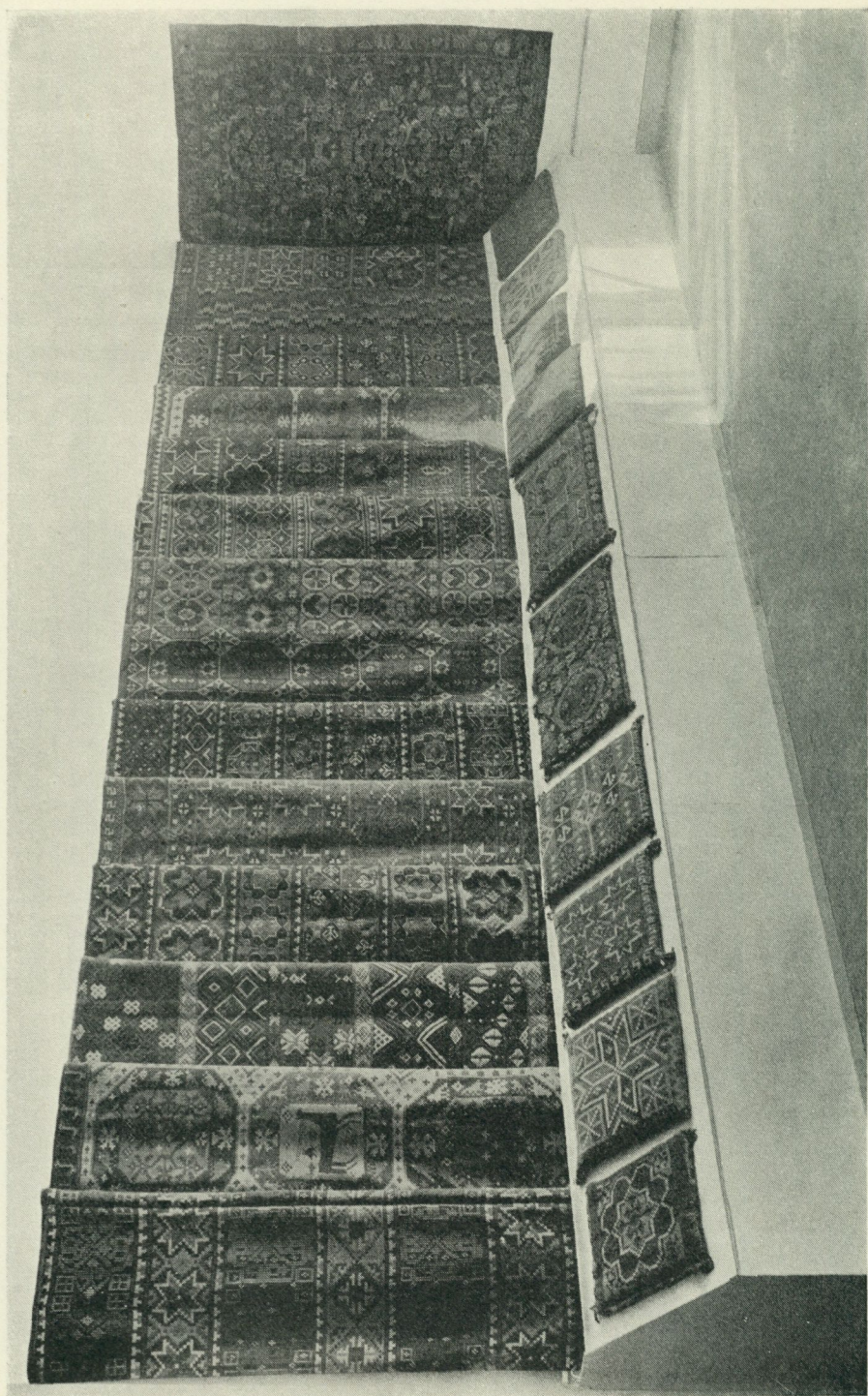

Bild 2. Parisutställningen. Vägg i skånska rummet.

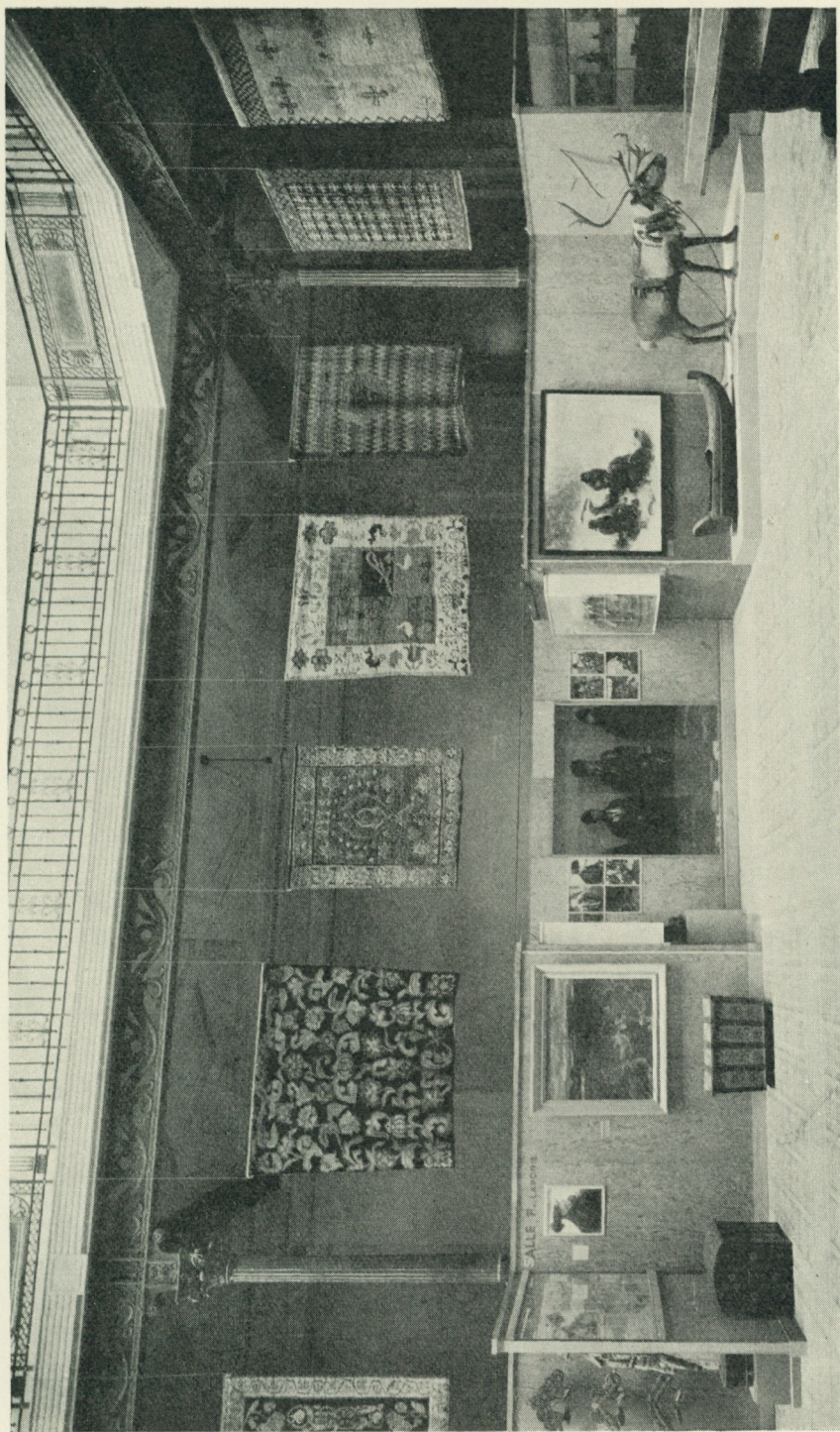

Bild 3. Brysselutställningen. Lapska avdelningen. Upptill: ryor.

gande i Palais du Cinquantenaire. Expositionsproblemet var här svårare än i Paris, där man kunde bygga in väggar precis som man ville inom ramen för en neutral arkitektur. I Bryssel måste man laborera i en monumental hall med arkader, kolonner, läktare, glasgolv etc. Det hela blev dock förhållandevis bra, ej minst tack vare våra förnämliga ryor, vilka räddade intrycket av rum och intimitet.

Utställningen, som invigdes den 22 december, blev från början en stor publikframgång. 700 à 800 personer per dag hörde ej till sällsyntheterna under den tid — intill slutet av februari — den var öppen. Mycket bidrog härtil den utmärakta organisationen av skolbesök och publika visningar som kännetecknar de belgiska statsmuseernas verksamhet. Sålunda besöktes utställningen av icke mindre än 4.000 skolbarn.

Naturligtvis kan man fråga sig, om dylika utställningar verkligen kunna anses äga någon betydelse av mer bestående art. Svaret måste på grundval av våra vunna erfarenheter bli ett obetingat ja, i varje fall om man ser saken ur den nationella propagandans synvinkel. F. n. råder i hela Europa liksom i Amerika ett levande intresse för nationell egenart och iveren att på olika vis tillvarata och levandegöra de folkliga minnena är stor. I Frankrike har sålunda 1937 ett nytt museum, Musée des arts et traditions populaires, tillkommit med Nordiska museet som mönster och liksom detta med en särskild arbetsorganisation för forskningsarbeten ute i landsbygden. Att i en sådan situation den svenska, så originella och rika folkkonsten skulle tilldraga sig uppmärksamhet, är givet. Som budbärare om något av det gedignaste i vårt folks kulturliv har den tydligen även ute i världen sin uppgift att fylla, vilket avspeglas t. ex. i den utländska pressens inställning. Några citat:

”Denna minnesvärda utställning är en händelse av mycket stor betydelse. Besökaren känner sig gripen av en djup sympati för det folk, som har kunnat skapa en sådan konst. Att tillbringa en timme på utställningen är detsamma som att magasinera i sitt hjärta optimism och glädje” (Clarté).

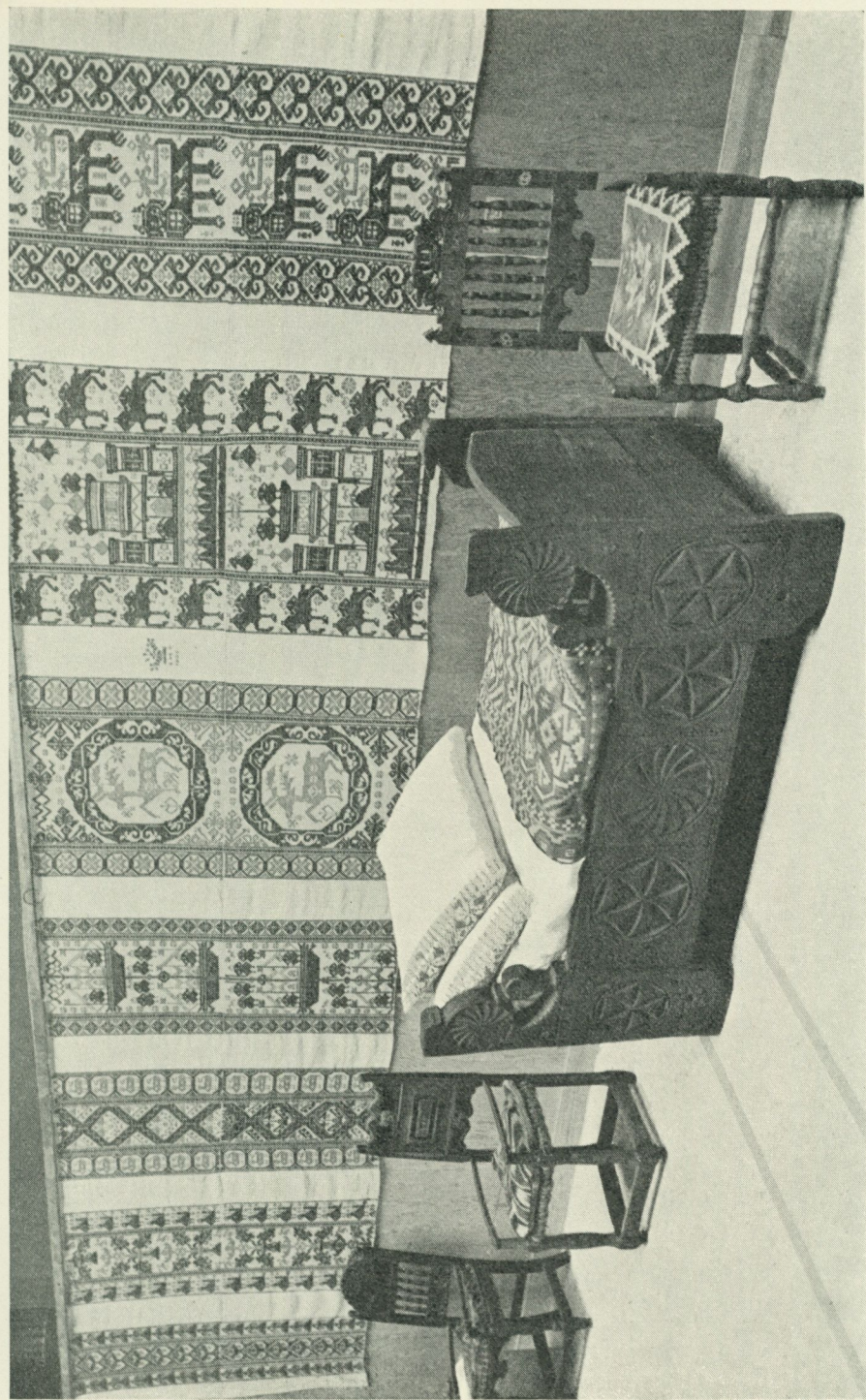

Bild 4. Brysselutställningen. Vagg i skånska avdelningen.

Detta från franskt håll; nu lämna vi ordet till en belgisk journalist:

"Det är en himmelens lycka att få ha denna utställning hos oss, innan den sändes hem till Sverige. Den för oss långt utanför konstens ramar och låter oss få kontakt med ett folks liv, dess själ, dess traditioner, dess historia. Ett besök där ger oss anledning till både intresse och eftertanke. Den fulländade dispositionen av utställningsmaterialet underlättar förståelsen även för den som icke äger specialkunskaper på folkloristikens och etnologiens områden" (Le Matin).

Utställningarna i Paris och Bryssel stodo under H. Maj:ts konung Gustav V:s samt resp. Franska republikens presidents och konung Leopold III:s höga beskydd. De ha möjliggjorts genom anslag av lotterimedel och museet stannar med anledning härav i tacksamhetsskuld till Sveriges regering. För allt tillmötesgående museet fått röna från officiellt franskt och belgiskt håll, liksom för det stöd som lämnats av de svenska beskickningarna i Paris och Bryssel och enskilda personer, känner museet behov att uttala ett varmt tack.

Kommissarie för utställningarna har varit Nordiska museets styresman med biträde av amanuenserna Gunnel Hazelius-Berg och Svante Svärdström.

Till resp. Paris- och Brysselutställningen förelägo tryckta vägledningar, omfattande 123 sidor text och 32 sidor illustrationer. Textförfattare voro Gösta Berg, Sigurd Erixon, Gunnel Hazelius-Berg, Andreas Lindblom, Ernst Manker, Elisabeth Strömberg, Sigfrid Svensson och Svante Svärdström.